

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ

ПОЛУНОЩНА ИСТОРИЯ

chitanka.info

Една шарманка свири в уличката с вехтарниците. Нейният зелен папагал чисти перата си, разтваря клюн, крещи по минувачите.

Никой не слуша папагала. Никой не слуша и шарманката, която се задъхва от старост. Тя е изгубила вече паметта си и затова повтаря все една и съща песен с разглобени тактове.

Слънцето залязва, потъва в друга земя, настъпва вечер.

Под ниските стрехи на вехтарниците плъзват сенки, старите евреи възкръсват с побелели бради и с жабешки очи в тесните врати на дюкянчетата си.

Пред малкото дюкянче на вехтаря Давид Сабатай висят като обесени хора стари дрехи. Когато вятърът ги разлюлее, те приличат на траурни знамена.

Ето един фрак. Той се клати някак необикновено тържествено сред обществото на парцаливите си събратя и празните му ръкави се огъват в елегантни движения. Човек би казал, че той се мъчи да надене ръкавици върху невидимите си ръце. Как е попаднала тук тая дреха? Някога тя е стояла заключена в скъп гардероб и нейният стопанин е събирал грижливо всяка прашина от гърба ѝ. Сега? О, сега нещастният фрак се люлее от сутрин до вечер пред вратата на тая мръсна вехтарница и слънчевите лъчи го боядисват зелено. По яката му има вече няколко мазни петна, копчето му е откъснато и изгубено. Той се разтваря при всяко подухване на вятъра, така че копринената му подплата просто вбесява съседа отдясно.

А тоя съсед отдясно е грубо шаячно палто с протрити джобове и с големи кръпки по ръкавите. От три крачки мирише на ракия. Разправят, че някогашният притежател на тая дреха бил вегетарианец и философ, който се пропилил съвсем неочаквано към края на живота си и умрял в *delirium tremens*. Днес шаячното палто е наследило много от качествата на господаря си, говори важно и смело по всички въпроси и само се смята за носител на някакви нови идеи. От дългогодишната си служба върху гърба на философа то е станало твърде нервно, затова живее във вечна разправия с колегите си, особено с фрака. Разбира се, изпадналият благородник е твърде разумен и сдържан, за да избягва скандалите.

Вехтарницата — какъв странен приют! Стари пенсионери, работници, учители, доктори — с една дума представители на всички слоеве на обществото. Тук всеки живее с надеждата, че днес-утре

някой минувач ще го измъкне из тъмното схлупено дюкянче и ще го спаси от позорното му заточение. Ала дните минават и много малко са щастливците, които напущат вехтарницата. Повечето остават с години върху окачалките си, люлеят се тъжно от вятъра и молците ги разяждат без милост.

Виждате ли оня генералски мундир с потъмнели вече копчета и пагони? Той стои още от Балканската война и никой не се сеща да го вземе. Само един пристав се спря пред него преди няколко месеца, обърна го оттук-оттам и го отмина, без да каже нито дума. Да, приставът не знаеше, че негова милост е командувал дивизия и че е кавалер на много ордени за храброст.

* * *

Вехтарите събират дрехите и ги отнасят в дъното на дюкянчетата си. Там те ги нареждат по стените, дебнат из ъглите, сякаш искат да хванат нещо, очите им излъчват змийски блясък и мятат бързи погледи наоколо. Най-сетне белобрадите евреи разбират, че съкровищата им стоят непокътнати по местата си, усмихват се дяволски с дебели и влажни устни, нахлупват на главите си по една смачкана шапка и се запътват прегърбени към къщи. Ала преди да тръгнат, те заключват добре вехтарниците и запречват вратите им с широки дъски и железни лостове.

* * *

Тая вечер във вехтарницата на Давид Сабатай се разигра една необикновена сцена, която заслужава нашето благосклонно внимание.

Още вехтарят не беше заключил вратата, когато фракът скочи от закачалката си извика с въздишка:

— И днешният ден измина в напразно очакване! Господи, докога ще гнием в тая дупка?

— Търпение, консуле! — отвърна една работническа блуза, която последва примера на отчаяния благородник и слезе при него на земята. — Аз седя вече от две години тук и, право да си кажа, не се чувствавам

тъй нещастна като вас. Може би причината за това е, че моят предишен живот беше наистина непоносим. Аз работех ден и нощ в тъмните галерии на една каменовъглена мина и сега имам всичкото право да живея с мисълта, че съм малко по-щастлива отпреди.

— О, да, случаят с вас е съвсем друг — рече тихо благородникът. — Ала я запитайте мен какъв е бил предишният ми живот. Знаете ли вие, драга, че аз съм ял и пил с председателя на френската република? Знаете ли, че аз заемах първо място в баловете и вечерите, които се уреждаха из европейските столици от цвета на обществото, и при това минавах за паркетен кавалер?

— Ял и пил с председателя на френската република! Тях, дявол да го вземе, каква важна личност! — подхвърли заядливо шаячното палто на философа, като размърда ръкавите си. — Кажете ми тогава, ваша светлост, какво правихте, като ядохте и пихте с председателя на френската република? Искам да кажа, каква полза извлече от всичко туй нашето отечество?

— Какво направих ли? — извика аристократът и отстъпи крачка назад. — Какво направих? О, значението на това невинно *soirée* беше твърде голямо от гледна точка на висшата дипломация! — Фракът въздъхна и продължи с глас, задавен от прилив на гордост: — Да, тогава с тънко дипломатическо изкуство аз спечелих сърцето на председателя на френската република и той ми се закле, че занапред ще бъде един от най-добрите приятели на нашия народ. Наистина не мина много време и благородният французин доказа, че клетвата му не е била празна приказка: по негово настояване името на България биде отпечатано с червена заглавна буква в международния търговски алманах, който едно френско издателство пръсна по онова време в милиони екземпляри из цял свят. Разбирате ли, френският министър-председател каза само една дума и името на България блесна с червена заглавна буква пред очите на англичани, холандци, германци, американци, китайци, негри и тъй нататък, ако обичате, избройте вие останалите народности.

— С червена заглавна буква! С червена заглавна буква! — разнесе се шепот от всички страни на вехтарницата.

Философът беше съкрушен напълно. Той се сви със затаена злоба до малкото прозорче в ъгъла, като изричаше неспирно ругатни.

Ала нему никой не обръщаше внимание. Сега всички дрехи слязоха от закачалките си и обградиха благородника, който стоеше горд и непобедим посред дюкянчето.

Само една-едничка дреха остана да виси на мястото си, окачена върху голям ръждясал гвоздей. Изглеждаше, че тя няма никакво желание да се намесва в разговора на другите. Това беше едно твърде странно карнавално облекло: една широка черна дреха с монашеска качулка от теменужно кадифе. Тя стоеше от дълги години в дъното на вехтарницата, мълчалива и тъмна като сянка. Дебелите ѝ гънки бяха посивели от прах, в качулката ѝ живееха паяци. Самият вехтар беше забравил сякаш нейното съществуване. Той никога не я изваждаше пред вратата на дюкянчето си, никога не я докосваше дори с ръка. Мнозина от обитателите на вехтарницата се бяха опитвали да я заприкажат и да узнаят нещо от живота ѝ, ала тя нито веднъж не проговори. Ден и нощ тая черна дреха стоеше, обесена върху ръждясалия гвоздей — понякога само вятърът лъхваше през счупеното стъкло на прозорчето и я поклащаше съвсем леко. И тогава всички млъкваха смразени по местата си, защото ги обхващаше неясен страх. Струваше им се, че карнавалната дреха ще слезе от стената и ще мине като жив човек край тях.

Докато философът стоеше до прозорчето, окъпан от сребърната мъгла на месеца, и замисляше нови нападки срещу непримиримия си противник, благородникът разправяше пред неколцина от колегите си историята на едно свое зимуване в Монте Карло. Между неговите слушатели имаше и един светлосив панталон „Чарлстон“, който беше дошъл преди няколко дена във вехтарницата и се чувствуваше още твърде жизнерадостен въпреки оръфаните си крачоли и голямото мастилено петно на дясното коляно.

— Интересна история! — извика възбудено господин Чарлстон. — Значи вие успяхте да спечелите два милиона франка?

— Ах, не ми спомняйте за това! — отвърна скръбно джентълменът. — Спечелих ги, за да изгубя на следващия ден всичко. Впрочем за мен парите нямат никакво значение. Човек трябва да гледа малко по-философски на живота, разбирате ли?

Сега вегетарианецът не можа да остане равнодушен към тия случайно подхвърлени слова за философията на живота, пристъпи

крачка напред и се обърна с присторено спокойствие към благородника:

— Най-малкото вие, уважаеми колега, имате право да говорите за философията на живота! Тая тема е твърде чужда за вашия светоглед. Ето, вие живеете вече няколко години във вехтарницата и все още не можете да разберете, че сте една съвсем излишна дреха, че в днешно време хората нямат никаква нужда от фракове. Оня, който гледа философски на живота, трябва да живее с мъдрото примирение за нищожността на своето съществуване. Тук е ключът на всяка философия, защото всяка философия се ражда от Нищото.

— Позволете ми да ви направя една малка забележка! — извика един панталон от черно сукно и с едва видими ръбове, който до това време слушаше съвсем мълчаливо разговарящите. — Аз ида от царството на мъртвите и смятам, че животът не е тъй безсмислен, както вие искате да го представите.

— Как, вие идете от царството на мъртвите? — извика господин Чарлстон и се разкрачи от ужас.

— Да, аз лежах дълги седмици в един гроб, докато неизвестни крадци ме изровиха из земята и ме продадоха в тая вехтарница. Ала това е съвсем незначителна подробност, която сега не трябва да ни интересува. И тъй, уважаеми колега — каза черният панталон, като се обърна към философа, — вие упреквате господина в лекомислие, а сам гледате твърде нефилософски на живота. Човекът е нещо повече от видима плът. Неговото съществуване е подчинено на велики мирови закони и затова не може да бъде нищожно!

— Празни приказки! Въображение! — отвърна високомерно вегетарианецът.

— Въображение? — рече усмихнат панталонът. — Добре, кажете ми тогава, какво нещо е въображение?

— Под въображение трябва да разбираме оня мозъчен процес, който разпалва в съзнанието ни несъществуващи образи и абсурдни представи! — извика гордо шаячното палто.

— Напълно погрешно! — отвърна черният панталон. — Въображението е око на душата. Чрез него ние виждаме отраженията на невидимия свят. То е огледало на виденията и уред на магичния живот — чрез него ние лекуваме болните. Да, Парацелзус... Теофрастут Бомбастус Парацелзус лекуваше главоболието през

разстояние, като действуваше на отрязани коси. „Виждате ли оная звезда“, казваше Наполеон на кардинал Феш. „Не, сър.“ „Е, добре, аз я виждам.“ И навярно той я е виждал, защото въображението ведно с разума дава гения. А Наполеон безспорно беше гениален човек.

— Не ви разбирам! — каза изненадан философът. — За какво лекуване през разстояние ми говорите? И защо намесвате тук Наполеон? Дори да допуснем, че той наистина е видял някаква звезда — какво от туй? Какво представя в същност звездата. Каква връзка има тя с живота и с неговата философия?

— Как, каква връзка ли? Значи вие отричате астрологията, истинската астрология, която се корени в единственото универсално учение на Кабалата?

— Разбира се, че я отричам. Предпочитам астрономията — отвърна философът.

— И аз също! Ето Голямата мечка! — извика господин Чарлстон, като изтича до прозорчето и посочи през стъклото ясното звездно небе.

— Нищо в природата не е равнодушно — продължаваше замислен и сякаш на себе си панталонът. — Едно камъче на пътя може да пречупи или коренно да измени съдбата на най-великия човек, дори съдбата на цяла една империя. Още по-малко безразлично може да бъде мястото на тая или оная звезда за съдбата на детето, което се ражда и което със самото си раждане влиза в универсалната хармония на звездния свят. Звездите са свързани една с друга чрез привличане, което ги държи в равновесие и ги движи правилно из пространството. Разбира се, за да четеш писмото на звездите, трябва да познаваш преди всичко самите звезди — познание, което се добива от кабалистичния зодиак на небето и от разбирането на Гафареловата кабалистична планисфера. В тая планисфера съзвездията образуват еврейските букви и митологичните фигури могат да бъдат заместени от символите на Таро.

— Слушайте, драги! — извика нетърпеливо шаячното палто. — Всичко това, което разправяте, ми мирише на теософия, пък ако щете дори и на масонство. В такъв случай излишно е да спорим върху философията на живота, защото аз имам напълно оформено гледище по този въпрос и не желая да ми се натрапват каквито и да било учения за безсмъртието на душата.

— Вярно! — намеси се господин Чарлстон. — Я оставете тия разговори! Не ще ли бъде по-добре, ако убием времето си в нещо по-приятно? Внимание: аз предлагам да устроим помежду си една интимна танцова забава! Жалко само, че тук няма дами.

Разпален от внезапно хрумналата му мисъл, господин Чарлстон се спусна към стената и грабна оттам окачената стара китара с две ръждясали струни. Той се завъртя, пречупи нозете си в такта на своя любим танц и запя безгрижно и весело последния джазбандов шлагер, като съпровождаше песента си с ужасно дрънкане на разстроената китара.

Това внесе необикновено оживяване сред цялото общество във вехтарницата. Звуците на ръждясалите струни разкъсаха сънната тишина наоколо. Всички наскачаха от местата си и почнаха да се въртят като луди. В малкото дюкянче беше нахлула сякаш буйна вихрушка, която подмяташе и въртеше с все сила старите дрехи. Дори фракът и шаячното палто бяха забравили своята вечна вражда и се носеха, слепени един о друг. А неколцина дебели пенсионери със слаби сърца се люлееха като патици и дишаха тежко.

Сега, когато всички бяха предадени на веселие, карнавалната дреха се откачи от гвоздеа си и слезе за пръв път на земята. Тя застана като призрак в дъното на вехтарницата и прошепна съвсем тихо, така че никой не можа да я чуе:

— *Ние сме сенки и нашият живот е игра на сенките! Години ще се изнижат, докато ние преминем от карнавал към вечно битие.*

Само двама не участвуваха във веселието, ала и те не чуха пророческите слова на дрехата с кадифената качулка.

Теософът хъркаше, а генералският мундир седеше в едно продънено кресло и пишеше мемоарите си от войната.

Белобрадите евреи дебнат като вкаменени чудовища зад тесните врати на дюкянчетата си и мижат, озъбени срещу светлината, която разяжда очите им.

Минутите се въртят във вечния кръг на четирите годишни времена.

Пролет. Лято. Есен. Зима.

Старите дрехи чакат.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.